

**Využitie niektorých prístupov a metód
sociálnej práce s komunitou v prevencii
sociálno-patologických javov.**

Vladimír Hambálek

Ciele príspevku

- Charakterizovať pojmy komunita, sociálna práca s komunitou, prevencia v komunite
- Popísať rizikové a ochranné faktory vo vzťahu k sociálno-patologickým javom na úrovni komunity v systéme „človek v prostredí“
- Predstaviť základné ciele a princípy sociálnej práce s komunitou pri prevencii sociálnej patológie

Ciele príspevku

- Načrtnúť základné teoretické prístupy sociálnej práce s komunitou a možnosti ich využitia pri prevencii
- Popísať vybrané modely sociálnej práce s komunitou a ich možnosti pri aplikácii v prevencii sociálno-patologických javov
- Ponúknuť otázky pre prax

Čo je komunita?

- „Komunita je v najširšom zmysle slova sieť osobných vzťahov, skupín, sietí, tradícií a vzorov správania, ktoré existujú medzi tými, ktorí zdieľajú spoločné fyzické susedstvá, socio-ekonomické podmienky alebo spoločné chápanie a záujmy“ (Čítanka pre komunitný rozvoj, 2005)

Čo je sociálna práca s komunitou?

- Rôznorodé spektrum teórií, modelov aplikovanej praxe, metód a techník konkrétneho konania sociálneho pracovníka na úrovni komunity a s komunitou.
- Cieľom je podpora sociálneho fungovania, participácie, splnomocnenia a vytváranie partnerstiev všetkých subjektov komunity.

Ciele prevencie sociálnej patológie

- **Zmena na úrovni vedomostí:** prevencia vedie k poznaniu a rozpoznávaniu toho, čo je rizikové, ohrozujúce, ale aj v pozitívnom význame slova k rozpoznávaniu toho, čo je zdravé, posilňujúce. Zároveň, prostredníctvom prevencie upozorňujeme na dostupné zdroje.

Ciele prevencie sociálnej patológie

- **Zmena na úrovni zručností:** prevencia vedie ku konaniu, v ktorom sú obsiahnuté zručnosti v interpersonálnych vzťahoch, aj vo vzťahu k sebe. Tieto zručnosti uľahčujú zvládanie záťažových životných situácií, čím pôsobia preventívne.

Ciele prevencie sociálnej patológie

- **Zmena na úrovni postojov:** prevencia vedie k uvedomeniu si svojich postojov voči rizikovému správaniu, aj voči prosociálnemu správaniu a k aktívnemu osvojovaniu si postojov, ktoré sú spojené s hodnotami zdravia /v charakteristike WHO „well being“/.

Rizikové faktory na úrovni komunity

- Nízky socioekonomický status komunity
- Svojvoľné zákony a normy komunity
- Vysoká mobilita v komunite
- Dezorganizácia a slabé susedské väzby
- Negatívne stránky individualizácie a odcudzenie sa komunite
- Lokálna infraštruktúra (médiá, služby...), ktorá je tolerantná k prejavom násilia, prehnaného konzumu, alebo iných sociálno-patologických javov

Ochranné faktory na úrovni komunity

- Spolupatričnosť ku hodnotovo pozitívnej komunite, ktorá pôsobí stimulujúco a podporne
- Väzby na rodinu, školu a ostatné sociálne inštitúcie
- Osobná participácia v komunite a možnosti občianskeho angažovania sa

Ciele prevencie v komunite (Flaks, Trapková 2003)

- Aktivizovať potenciál a schopnosti komunity v smere zodpovednosti za svoj osud, zdravie a schopnosť aktívne sa zapojiť do primárnej prevencie v danej lokalite.
- Vytvárať špecifické programy pre osoby v rizikových situáciách, respektíve ohrozené (drogovou závislosťou)

Ciele prevencie v komunite (Flaks, Trapková 2003)

- Podporovať životný štýl komunity a vytvárať pre to vhodné podmienky
- Poskytovať objektívne informácie o drogovej problematike s ohľadom na aktuálnu situáciu v komunite a priebežne informovať o aktivitách zameraných na prevenciu v danej lokalite

Ciele prevencie v komunite

(Flaks, Trapková 2003)

- Podporovať a budovať aktívnu spoluprácu rôznych inštitúcií a jednotlivcov v komunite, s dôrazom na vytváranie vhodných podmienok na riešenie drogovej problematiky
- Vytvoriť funkčný systém umožňujúci čo najjednoduchšiu komunikáciu a spoluprácu inštitúcií a organizácií na rôznej úrovni – zdravotnícke zariadenia, školy, občianske združenia, nadácie, miestne úrady, ministerstvá, záujmové spolky, atď.

Ako na to? ... alebo aké sú princípy práce

Participácia

- je zapojenie všetkých relevantných subjektov do rozhodovania o tom, čo sa v rámci sociálnej práce s komunitou bude diať
- je aktívna podpora klientov k účasti na jednotlivých činnostiach
- znamená prístup k zdrojom, možnostiam a moci

Ako na to? ... alebo aké sú princípy práce

Splnomocnenie

- Subjekty komunity sú v rámci nej schopné vyjadrovať sa k personálnym, kultúrnym aj štrukturálnym témam

Partnerstvo

- Skúmanie problému a konanie iba so súhlasom klienta
- Intervencie založené na názoroch a pohľadoch všetkých s možnosťou voľby

Prístupy SP s komunitou v prevencii

- Behaviorálne (participácia členov na znížení nežiadúcich spôsobov správania)
- Ekosystémové (kompetentná komunita je tá, v ktorej jej subsystemy fungujú v prospech všetkých jej členov)
- Humanistické a existenciálne (dôraz na osobnú voľbu, slobodu a podporu členov komunity k sebavyjadreniu)

Prístupy SP s komunitou v prevencii

- Antiopresívne (cieľ je odstrániť diskrimináciu a opresiu znevýhodnených skupín a komunít tým, že sa snažia o ich splnomocnenie k participácii)
- Radikálne marxistické, feministické, antirasistické...

Modely SP s komunitou v prevencii

- Model komunitnej starostlivosti alebo možnosti dobrovoľníckej participácie
- Model komunitného organizovania alebo rozvoj vzťahov medzi rôznymi organizáciami v lokalite
- Model komunitného plánovania alebo niekoľko krokov od výskumu až po evaluáciu
- Model komunitného vzdelávania alebo poznanie je moc tých, čo moc nemajú
- iné

Otázky pre prax

- Ako by nám v prevencii pomohlo komunitné plánovanie? Kto, kde...?
- Aký inštituciálny background by mala mať sociálna práca s komunitou?
- Čím začať? Kto má záujem?